

Azərbaycanın növbəti tarixi uğuru

Azərbaycan Respublikası ilə Ermənistan Respublikası arasında dövlət sərhədinin delimitasiyası üzrə əldə olunmuş razılığa əsasən, Qazaxın 4 kəndinin Azərbaycana geri qaytarılması Prezident İlham Əliyevin prinsipial qəlbəsidir. İşğalda olan Bağanı Ayrım, Aşağı Əskipara, Xeyrimli və Qızılhacılı kəndlərinin Azərbaycan tərəfə qaytarılması barədə razılıq bilavasitə İlham Əliyevin bu il yanvarın 10-da yerli televiziya kanallarına müsahibəsində ifadə etdiyi qətiyyətli mövqeyinin realizəsidir. Xatırlatmaq lazımdır ki, Prezident sözügedən müsahibəsində "O kəndlər ki, anklav kəndlər deyil, həmin dörd kənd Azərbaycana qeyd-şərtsiz qaytarılmalıdır", - deyə bəyan etmişdi.

Bu mövzu ilə bağlı "Azərbaycan" qəzetinə danışan Milli Məclisin deputatı Bəhruz Məhərrəmov deyib ki, Azərbaycanın beynəlxalq hüquqla, o cümlədən Ermənistanın tez-tez istinad etdiyi 1991-ci il Alma-Ata Bəyannaməsinə əsasən, özünə-məxsus olan bir qarış torpağı belə, güzəştə getmək niyyətində olmadığı aydındır: "Rəsmi Bakı bu mövqeyini açıq formada dəfələrlə bəyan etmişdi. Vətən müharibəsi və antiterror tədbirlərində atılan qəti addımlar fonunda ötən dövrün təcrübəsinə əsaslanan Ermənistan və havadarları da yaxşı anlayırdılar ki, bu məsələdə Prezident İlham Əliyevin səbrini sınamaq heç də yaxşı nəticə verməyəcək. Azərbaycan yeni hərbi gərginlik arzulamır, hətta biz Konstitusiyamızın 9-cu maddəsində rəsmən bəyan etmişik ki, Azərbaycan Respublikası başqa dövlətlərin müstəqilliyinə qəsd vasitəsi kimi və beynəlxalq münaqişələ-

rin həlli üsulu kimi müharibəni rədd edir. Lakin biz eyni zamanda işğalda qalan 8 kəndimizi azad etmək üçün güc tətbiq etməyəcəyimiz barədə öhdəlik də götürməmişik. Bu mənada, Azərbaycanın yaratdığı hərbi-siyasi reallıqların nəticəsi olan 19 aprel tarixli ilkin razılığın əsas əhəmiyyəti ondan ibarətdir ki, hər hansı hərbi məcburetə tədbirlərinə ehtiyac duyulmadan Ermənistanın bizim ilkin şərtimizə uyğun olaraq qeyri-anklav kəndlərimizi bir güllə atılmadan, dinc şəkildə təhvil verməsi ilə qan tökülməsinin qarşısı alındı. Bu, Müzəffər Ali Baş Komandanın 2020-ci il 10 noyabr kapitulyasiya aktına müvafiq olaraq Ağdam, Kəlbəcər və Laçın rayonlarının Azərbaycana təhvil verilməsində ehtiva olunan tarixi uğurunun təkrar olunması deməkdir".

Deputatın sözlərinə görə, sərhəd xəttinin adıçəkilən istiqamətdəki hissələrinin təsviri ko-

ordinatlarının 15 may 2024-cü il müddətində yerdəki geodeziya ölçmələrinə əsaslanaraq dəqiqləşdirilərək tərtib olunması barədə qərar qəbul edilməsi isə o deməkdir ki, Azərbaycan 2020-ci ildə Ağdam, Kəlbəcər və Laçın boşaldılması məsələsində olduğu kimi, bu dəfə də xoş niyyət göstərərək Ermənistanla konkret tarix üzrə möhlət verib. "Ümumiyyətlə, kəndlərimizin geri qaytarılması barədə ilkin razılıq elə bir situasiyadır ki, sağlam təfəkkürə malik heç bir subyekt bu prosesdə məğlub görünmür. Daha doğrusu, əgər Ermənistanda hansısa dairələr həmin kəndləri hələ də özünün kü hesab edirsə, bu razılığa həmin qüvvələrin ciddi məğlubiyyətidir. Beynəlxalq hüquqa hörmətlə yanaşanlar isə özünün olmayan ərazilərə iddialardan könnüllü surətdə əl çəkərək sağlam iradə nümayiş etdirməklə bu uğurdan pay götürə bilər", - deyə müsahibimiz qeyd edib.

Bəhruz Məhərrəmov söyləyib ki, razılışmanı uğurlu edən digər amil isə delimitasiya prosesinin sərhəd xəttinin ayrı-ayrı hissələrinin hüquqi cəhətdən əsaslandırılmış respublikalararası sərhədə uyğun olaraq həyata keçirilməsi ilə bağlıdır: "Azərbaycan Vətən müharibəsindən dərhal sonra Prezident İlham Əliyevin təşəbbüsü ilə başlanan sülh prosesində delimitasiyanın məhz bu şərtlər üzrə aparılmasını doğru hesab edirdi. Görünən odur ki, Ermənistan, nəhayət, üç il yarım sonra Bakının mövqeyinin hüquqi cəhətdən qanuni və ədalətli, praktiki cəhətdən isə səmərəli olmasını dərk etməyə başlayıb. İndi qalır yaxın 25 gün ərzində məsələnin tərəflər arasında müvafiq protokol-təsvirlə sənədləşdirilib, razılışdırılıb imzalanması. Bununla delimitasiya, hətta demarkasiya prosesində ilk real addım atılmış olacaq".

Deputat Azərbaycan və Ermənistan arasında əldə olunmuş razılışmanın digər diqqətçəkən məqamının delimitasiya ilə bağlı ilkin müzakirələrin məhz anklav olmayan kəndlərimizdən başlanması olduğunu bildirib. Müsahibimiz xatırladı ki, Azərbaycan Prezidenti bu ilin əvvəllərində prosesin Tovuz-Qazax bölgəsi istiqamətindən - hələ də işğalda qalan kəndlərimizdən başlanmalı olduğunu ifadə etmişdi. "Delimitasiya və sərhəd təhlükəsizliyi ilə bağlı komissi-

yaların iclasında alınan qərar da nümayiş etdirdi ki, gündəlik məhz Azərbaycanın diktəsi ilə müəyyənləşir. Lakin bu da faktır ki, Bakının beynəlxalq hüquqa əsaslanan bu mövqeyini realizə etməsi Ermənistan üçün hansısa formada təhdid yaratmır, əksinə, İrəvan gərginliyə yol açma biləcək təcavüzkar mövqeyindən əl çəkməklə qarşılıqlı etimad mühitinə töhfə vermiş olur", - deyə B.Məhərrəmov deyib.

Delimitasiya və demarkasiyanın uzun sürən mürəkkəb proses olduğunu bildirən deputat əlavə edib: "Dövlətlər arasında münasibətlərin hətta ən yüksək səviyyədə olması belə bu prosesin on illərlə uzanmasına əngəl törədə bilmir. Məsələn, Azərbaycanın dost Gürcüstanla sərhədinin cəmi 70 faizi müəyyən olunub və təsdiqlənib. Yaxud müttəfiqimiz Rusiya ilə 20 il davam etmiş delimitasiya prosesi 2012-ci ildə başa çatsa da, hələ də demarkasiya tam aparılmayıb. Azərbaycanla uzun illər münaqişədə olmuş, 30 il ərazilərimizi işğalda saxlamış Ermənistanla isə delimitasiya və demarkasiya prosesinin daha çətin keçəcəyi sırrı deyil. Lakin komissiyaların sayca 8-ci iclasında işğalda olan 4 kəndimizin dinc yolla qaytarılması barədə razılığa gəlinməsi bizə daha nikbin düşünməyə əsas verir".

Bəhruz Məhərrəmov həmçinin qarşıda prosesin davamlılığı-

nın təmin olunması kimi ciddi bir vəzifə dayandığını vurğulayıb. Bildirib ki, prosesləri qabaqlamaq faydalı deyil, lakin indiki məqamda dəqiqləşən növbəti addım Bağanı Ayrım, Aşağı Əskipara, Xeyrimli və Qızılhacılı kəndlərindən erməni ordu hissələrinin çıxarılaraq həmin məntəqələrin təhvil verilməsindən sonra sərhəd xəttinin razılışdırılmış hissələrində tərəflərin öz sərhəd xidmətlərinin eyni vaxtda və paralel yerləşdirilməsi təşəbbüsüdür. Daha sonra isə növbə anklav kəndləridir. Dövlət başçısının 10 yanvar 2024-cü il bəyanatında da ifadə olunduğu kimi, "Həmin kəndlərlə əlaqədar ayrıca bir ekspert qrupu yaradılmalıdır və o, müzakirə edilməlidir. Biz hesab edirik ki, bütün anklavlar qaytarılmalıdır. Bu anklavlara gedən yollarda şərait olmalıdır və bu anklavlara orada yaşayan insanlar yerləşdirilməlidir".

Deputat yekunda sülh və sabitlik üçün yaranmış unikal imkanın hədəfə getməməsi üçün Ermənistanın iradə nümayiş etdirməsinin vacibliyinə diqqət çəkib. Müsahibimiz vurğulayıb ki, Paşinyan iqtidarı iradəsini qoruması və proses üzrə öhdəliklərindən geri çəkilsə, bu, ilk növbədə elə erməni xalqının rifahı, təhlükəsizliyi və maraqlarına tarixi zərbə olacaq.

*Nəzrin QAFARZADƏ,
"Azərbaycan"*